

DEBRECZENI UJSÁG

Előfizetési ára egy hóra 2.40 P. Negyedévre 7 P.
Félévre 14 P. Egész évre 26 P. Egyes szám ára
hétköznapi 10, vasárnap 20 fillér.

HÍRUFOLD

Felolvasó szerkesztő:
Dr. KOLOZSVÁRY-BOROSA MIHÁLY

Szerkesztőség és nyomda József kir. herceg-utca 16.
Telefon 23-48. Kiadóhivatal Kossuth-utca 2. szám.
Telefon: 21-41.

A birodalmi gyűlés megbuktatta a német kormányt, de Papen alkotmányellenesnek tartja leszávazását

A példátlanul izgalmas ülésen a nemzeti szocialista elnök nem adta meg a szót a birodalmi kancellárnak s ezzel megakadályozta a birodalmi gyűlés feloszlását

Beláthatatlan következményei lesznek a történelmi jelentőségű ülésen támadt alkotmányjogi konfliktusnak

Berlin, szeptember 12.

A birodalmi gyűlés hétfői ülésén zsúfolásig megteltek a karzatok. A nemzeti szocialista képviselők közül csak kevesen jelentek meg egyenruhában. Göring birodalmi elnök három órakor nyitotta meg az ülést és bejelentette a feyzőválasztás eredményét.

A napirendhez szólva Dordler kommunistaképviselő megindokolta a napirend módosítására vonatkozó indítványt. A kommunisták indítványozták, hogy tüzzék napirendre a szükségrendeletek felfüggesztéséről és a kormány elleni bizalmatlanságról szóló javaslatokat. Ha el-
leneznek ezt az indítványt, akkor a kommunisták azt indítványozzák hogy haladéktalanul még mára utolsó ülésükön össze.

Loebe szociáldemokrata képviselő indítványozta hogy a mai ülés napirendjének 2. pontjával tüzzék ki a szükségrendeletek felfüggesztésére irányuló szociáldemokrata javaslat tárgyalását. Göring elnök kérdezi, van-e ellenvetése a kommunista javaslat ellen? Egyik oldalon sem emelnek ellenvetést.

Erre a váratlan fordulatra mozgás támadt, mert ez annyit jelent, hogy a birodalmi gyűlés elhatározza, hogy azonnal szavaz a szükségrendeletek és a bizalmatlansági indítvány felett.

Frick nemzeti szocialista képviselő indítványozta, hogy az ülést félórára függeszék fel.

Az ülést háromnegyed négy órakor nyitotta meg újból Göring elnök. Megállanította, hogy nem történt ellenvetés a napirend megváltoztatására irányuló indítvány ellen.

A birodalmi gyűlés megkezdte a szavazást a szükségrendeletek felfüggesztésére irányuló javaslatról.

Papen birodalmi kancellár, aki kezében tartotta azt a vörös irattáskát, amelyben a birodalmi gyűlés feloszlató rendelete van, szólásra jelentkezett.

Göring elnök elutasította a kancellár jelentkezését azzal az indoklással, hogy a Ház már megkezdte a szavazást. Erre Papen birodalmi kancellár a vörös irattáskából egy ívet vett

elő, amelyben a birodalmi gyűlést feloszlató rendelet volt és azt át akarta nyújtani az elnöknek. Az elnök azonban nem vette át az iratot. A kormány tagjai ekkor elhagyták az üléstermet.

Az elnök még közölte, hogy szavazni fognak a kormány ellen benyújtott valamennyi bizalmatlansági indítványról. A népszerű szavazásnál a német nemzetiek nemmel szavaztak. Göring elnök kihirdeti

A Ház feloszlató kézirat

A birodalmi elnöknek a birodalmi gyűlés feloszlásáról szóló rendeletet hozták:

A birodalmi alkotmány 25. §-a értelmében feloszlatom a birodalmi gyűlést, mert az a veszély fenyeget, hogy a birodalmi

a népszerű szavazás eredményét. Összesen 550 szavazólapot adtak be, öt név tartózkodott a szavazástól, 32 szavazólapon nem szó állott, 513 lapon igennel szavaztak. Ezzel a bizalmatlansági indítványt és a szükségrendeletek felfüggesztésére vonatkozó indítványt elfogadták.

Göring elnök ezután indítványozta hogy holnap tartanak újabb ülést azzal a napirenddel, amelyet a pártelnökök tanácsa állapít meg.

mi gyűlés szeptember 4-i szükségrendeletem felfüggesztését követeli.

Hindenburg birodalmi elnök sk., Papen birodalmi kancellár, Gayl birodalmi belügyminiszter.

Göring közli Hindenburggal, hogy Papen megbukott

Göring birodalmi gyűlés elnöke délután fogadta a sajtó képviselőit.

— Felfogásom szerint és a birodalmi gyűlés többségének felfogása szerint — jelentette ki az elnök — én már megkezdtem a szavazást, amikor a birodalmi kancellár szót kért. Az alkotmány értelmében köteles vagyok a birodalmi kormány-

nak mindenkör megadni a szót, de nem akkor, amikor egy másik szónok beszél, vagy amikor a szavazás folyamatban van.

Göring a birodalmi elnökhöz levelet intézett, amelyben tudatja, hogy a birodalmi kormány megbukott.

Papen alkotmányellenesnek minősíti Göring eljárását

Papen birodalmi kancellár a birodalmi gyűlés elnökéhez a következő levelet intézte:

Megállapítottam, hogy Ön a birodalmi alkotmány 33. cikkelyével ellentétben vonatkozott nekem a birodalmi gyűlés mai ülésén a szót megadni. Ezzel Ön arra kényszerítet engem, hogy a birodalmi elnök ur feloszlató kéziratát átvesszem anélkül, hogy felolvashattam volna. Ebben a pillanathan a birodalmi gyűlés fel van oszlva. A feloszlott birodalmi gyűlés minden további tárgyalása és határozathozatala, kivéve az alkotmány 35. cikkelyében foglalt lehetőségeket, megszűnése volna a birodalmi alkotmánynak.

Alkotmányjogi konfliktus Papen és a birodalmi gyűlés között

Az új birodalmi gyűlés második ülése történelmi jelentőségű nappá vált.

Az ülés eredménye olyan alkotmányjogi konfliktus, amelynek jelentősége még nem telkinthető.

A napirend a következőképpen hangzott:

A kormány nyilatkozatának meghallgatása.

Midőn az ülés kezdődött, a kommunista Dordler a napirend új módosítását kívánta, beszéde

bizalmatlan ember

sem hitte, hogy ezt az indítványt elfogadják. Elvezető utazás erveletlen egy képviselő tiltakozása ahhoz, hogy a napirend ilven felülvizsgálását megkísérelje. A német nemzetieknek a pártvezérek tanácsában tanúsított magatartása alapján biztosan számítottak e párt tiltakozására. Ezért hatott szenzációként, midőn a kommunista indítvány bejelentésekor a birodalmi gyűlés elnökének döntését nem követte tiltakozás.

Göring elnök kedde a birodalmi gyűlést új ülésre hívta egybe. Ezzel alkotmányjogi konfliktus tört ki a birodalmi kormány és a birodalmi gyűlés között.

Közvetlenül a birodalmi gyűlés után sajtóértekezlet volt, amelyen a kormány a birodalmi gyűlésen hirtelen bekövetkezett eseményeket ismertette.

A birodalmi kancellár rádióban mondta el programbeszédét

Este félnyolckor Papen birodalmi kancellár rádió útján ismertette a kormány programját. Beszédét valamennyi német adóállomás közvetítette.

— Német honfitársaim — mondta a birodalmi kancellár — ma rádión keresztül beszélek a német néphez, mert az imént feloszlott birodalmi gyűlés még azt sem tartotta szükségesnek, hogy meghallgassa a birodalmi kormány nyilatkozatát a kormányprogramról.

A kancellár ezután ismertette a birodalmi ülés mai ülésén történelmi és hangzótt, hogy abban a pillanathan, amikor a birodalmi gyűlés elnökének átnyújtotta a birodalmi elnök feloszlató kéziratát, alkotmány szerint a birodalmi gyűlést feloszlottnak kell tekinteni. Oroszországból idevándorolt a kommunista Zetkin Klára beszédét a birodalmi gyűlés áhítattal hallgatta meg, de a nemzeti kormány nyilatkozatát nem akarta meghallgatni a német népképviselőt.

A jóvátételi rendszer meghalt

Miután a jóvátétel több mint egy évtizede nehezdedik országunkra, — Lausanneban a számadások alá végre vonást húztak. A jóvátételi rendszer meghalt és soha többé nem támad fel. Lausanneban bejelentetem az egész világ előtt Németországnak azt az igényét, hogy az egész világ előtt Németországnak azt az igényét, hogy az egész világ népeivel

A lap

egyenjogú és egyenlő kötelezettségű népként kezeljenek. Ez Németország becsületének és önbecsülésének, a külfölddel való együttműködésének egyedül lehetséges alapja. Ebből az okból nyultunk hozzá a leszerelés kérdéséhez. A leszerelési konferencia további munkálatában nem vehetünk részt, amíg az egyenjogúság kérdését a mi felfogásunk szerint nem tisztázzák. A kormány még nem foglalkozhatott a francia válasszal, annyit mégis megállapíthatok, hogy a jegyzék tartalma nem alkalmas ennek a komoly problémának előbbrevitelére.

A birodalmi kormány minden intézkedése a közigazgatás fejlesztésére csupán egyetlen nagy célt szolgál:

a munkanélküliség legyőzésének célját.

Magától értetődik, hogy a birodalmi kormány mindig a szociális igazságosság színvonalát szem előtt tartva fog cselekedni.

Az volt a szándékom, hogy a német építők a Ház emelvényéről hívjam fel az utolsó órában a képviselőket, fegyék lehetővé a nemzeti kormányban a program megvalósítását. A népképviselőt megakadályozott ebben s ezért innen kiáltom oda az országunk: Hindenburg van Németországért!

A bősziroményi gazdasági gyűlés csatlakozott a Magyar Gazdaszövetséghez

Vasárnap délelőtt a Hajduböszörményi Mezőgazdasági Egyesület a Magyar Gazdaszövetségkel karöltve a hajduböszörményi városháza nagytermében gazdasági gyűlést tartott, amelyen kimondták, hogy csatlakoznak a Gazdaszövetséghez. A gyűlésen megjelent Szalkay Antal polgármester, Vásáry József felsőházi tag, dr. Uzonvi György országgyűlési képviselő, a Gazdaszövetség részéről dr. Szomjas Gusztáv és ifj. Szomjas Gusztáv, a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara részéről Varga László és Meissner Károly kamarai titkárok, a gazdasági felügyelőség részéről Piacsek András gazdasági felügyelő. Képviseletük magukat a haidunánási, büdimenthalvi és haidusámsóni gazdasági egyesületek is.

Idős Fegyveres András elnöki megnyitása után ifj. Szomjas Gusztáv ismertette a Gazdaszövetséget, amelyet még Károlyi Sándor gróf alapított és amelyet Darányi Ignác, Bernáti István, Czettler Jenő tettek nagyvá. Majd ismertette a haidunánási gazdák szövetet és a Gazdaszövetség háromnapos ankétjának határozatait. Ezután ifj. Szomjas Gusztáv mondott nagyhatású beszédet a gazdák érdekében szükséges tennivalókról. Különösen aláhúzott emelte ki a kártelek elleni küzdelmet és a kisgazda érdekképviselet megteremtését. A nagy tetszéssel fogadott beszéd után előterjesztették a határozati javaslatot a Gazdaszövetséghez való csatlakozásról, amit a gyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadott el.

A gyűlés folyamán felszólaltak Vásáry József felsőházi tag és Uzonvi György országgyűlési képviselő is. Vásáry József arról beszélt, hogy ma már a gazdasági élet nem letartózkodhat a múlttal szemben, mert ráébredt arra, hogy önként aki nem költött és nocsékol, nem kell elpusztulnia. A könnyelmű eladósodás vádját visszautasítja a gazdasági élet.

Dr. Uzonvi György a magyar-

országi népszövetségi bizottság jelentése nyomán arra mutatott rá, hogy a magyar válságot nem lehet izoláltan tekinteni.

A gyűlés Fegyveres András elnöki szavaival zárult be.

Hajdumegye gazdái több mint négy millió pengő kárt szenvedtek a rossz buzatermés miatt

A közigazgatási bizottság ülésén feltárták a gazdaközönség katasztrófális helyzetét — A bizottság a miniszterelnöktől kér intézkedést, hogy a gazdák bankszerű hitelt kaphassanak

Hajdu vármegye közigazgatási bizottsága báró Vay László főispán elnöke alatt ma tartotta szokásos havi ülését, amelyen számos nagy jelentőségű ügy került napirendre. Az alispáni jelentéshez elsőnek dr. Gaál Mihály szolt hozzá.

Felszólalásán hangoztatta, hogy a kormány által indított vetőmagakció nem vezet eredményre. Súlyosak a feltételek és Hajduböszörményben, Debrecenben még egyetlen gazda sem jelentkezett vetőmagért, mert nem hajlandó jövőre másfélszeres vetőmagot visszaadni. El vetik az ocsut és jövőre is ocsut fogunk aratni. Kéri a főispánt: hasson közre, hogy sürgősen adjon a kormány vetőmagot megfelelő feltételek mellett.

Kifogásolta ezután, hogy mióta a forgalmi adóhivatalokat központosították, az őstermelői igazolványokat csak két hét kérelemmel kaphják meg a gazdák.

Váczy József azt fejtette, hogy a rossz buzatermés miatt a vármegye gazdaközönsége katasztrófális rossz helyzetben van. Ilyen rossz termés csak 1897-ben volt utoljára. Pontosan kiszámította, hogy a hóguta és rozsdá következtében a hajdu megyei gazdák 4,228.000 pengő kárt szenvedtek. Ezt nem pótolhatja semmi, mert Hajdu megyében a tengeritől sem várható rekord termés. A 15 mázsa tengeri termés már igen szép, a tengeri ára olyan alacsony, hogy négy mázsa tengeriért adnak egy mázsa búzát. Arra van szükség, hogy hitelhez jusson a gazdaközönség és pedig rendszer bankszerű hitelhez. **Ma azt látjuk, hogy a pénzügyi intézetek egy 100 holdas, tehermentes ingatlanmal rendelkező gazdának sem adnak egy fillér hitelt sem. Őt hold földre, tehermentes házra a múltkor nem folyósítottak 100 pengőt.**

A hitel hiányának az lesz a következmény, hogy a gazdasági élet minden vonalon megáll. A gazda nem tud adót fizetni és a tisztviselő nem fog fizetést kapni.

Javasolta, hogy ezeknek az adatoknak felsorolásával intézzenek feliratot a miniszterelnökhöz és hívják fel a figyelmét arra, hogy a gazdaközönség részére megfelelő, bankszerű hitelt gondoskodják a kormány. Megemlítette azt is, hogy egyes pénzügyi intézetek, a moratórium dacára hatalmas tőkétörlesztést követelnek a gazdáktól.

Báró Vay László főispán kijelentette, hogy a rossz buzatermésből keletkezett óriási csatlakozás fokozottan súlyos helyzet elé állítja a gazdaközönséget. A buza minősége nem olyan, hogy vetés céljaira alkalmas legyen. A csere arányok nem felelnek meg a magánforgalmi áraknak s erre a körülményre ő is felhívta a földművelésügyi miniszter figyelmét. Sajnos a miniszter a boletta alapján nem tud nagyobb arányú vetőmag akcióit indítani, mert akkor fontos export célektől kellene elvonni a pénzt. Nincs kifogása az ellen, hogyha a bizottság a vetőmag cserearány megváltoztatására kéri fel a kormányt.

Teljes mértékben helyeselt Váczy József felszólalását is. A pénzügyi intézetek valóban elvárják a hitelnyújtás elől s igaz vészteljes jelenség az,

hogy a fizetéseketlen gazdáktól nagyarányú tőkétörlesztést kívánnak egyes intézetek. A hitelkérdés megoldását hátráltatta, hogy a külfölddel való megegyezés előtt a kormány nem akart egyelőre intézkedni. A miniszterelnök azonban épp most jelentette ki, hogy ha kell két hónap, belüli egyoldali intézkedéssel is rendezi a hitelkérdést. Heysesnek tartja, hogy a Váczy által megszövegezett feliratot elfogadják és a miniszterelnökhöz juttassák.

Ujvárossy Lajos kormányfőtanácsos azt hangoztatta, hogy eddig a Pénzügyi Központ és a Magyar Nemzeti Bank politikája sem elégitette ki a gazdaközönséget, mert ezek az intézmények csak likvid váltókat szerettek leszámlolni. A Nemzeti Banknak a fedezettel bíró gazdák részére megfelelő hitelt kellene adni.

A közigazgatási bizottság az előter-

jesztett javaslatokat elfogadta. Később még Kóródy István pénzügyigazgató válaszolt dr. Gaál Mihálynak és kifejtette, hogy a forgalmi adóhivatalokat azért központosították, mert az adminisztráció nagy költséget emésztett fel. A kerületek vezetői azonban most is rendszeresen megjelennek az egyes városokban és a gazdákat semmiféle sérelem nem érheti, hiszen két héttel előre mindenki tudhatja, ha neki őstermelői igazolványra van szüksége. Az őstermelői igazolványokat nagy részben már ki is állították. Ennek ellenére, ha valakinek mégis nagyon sürgős az igazolvány kiállítás, annak sem kell bejönni Debrecenbe. Adja postára a kérelmét és ő intézkedni fog, hogy ezeket a kérelmeket soron kívül elintézzék.

A bizottság teljes megnyugvással vette tudomásul a pénzügyigazgató választát.

Nyilvánosságra hozták a francia választ Németország fegyverkezési jegyzékére

Páris, szeptember 12.

Ma este nyilvánosságra hozták a francia kormány választát a katonai követelésekre vonatkozó német emlékirat tárgyában. A válaszban a francia kormány utal arra, hogy a német kormány elébe val a fejleményeknek, amikor már előre kifejezi a leszerelési értékesítési sikertelenségét. Az eddig kifejtett erőfeszítések nem adnak okot erre a feltevésre.

A francia kormány célja az, hogy az általános és ellenőrzés alá helyezett leszerelési valósítsa meg s ennek a programnak megvalósítása csak szakaszokként lehetséges. A jegyzék

ezután jogi szempontból boncolgatja a német emlékiratot. Franciaország a biztonság terén nem követel semmit előjogot, pozitív javaslatokat terjeszt elő ebben az irányban és elvárja, hogy Németország és más államok a javaslatokat tegyék. Németország kívánalmat a békaszerződés módosítását jelentik, ez pedig nem történelmi meg egyoldaluan. Franciaország fenntartja a jogot, hogy szükség esetén a népszövetség előtt fejtsse ki azokat az okokat, amelyek miatt nem járulhat hozzá Németország újabb fegyverkezéséhez.

Az államhatalomnak kényszeríteni kell a tőkét a nemzeti érdekek szolgálatára

Wolff Károly beszéde a gazdasági helyzetről

Budapest, szeptember 12.

A fővárosi közigazgatási bizottságának szeptember havi ülésén a polgármester felévi jelentése felől megindult vitában Wolff Károly nagy beszédet mondott.

Azt fejtette, hogy a gazdasági élet nehézségeit nagy részben a termelésben, különösen az ipari termelésben mutatkozó irrealitások, öncélúságok idézik elő. A mai időkben, amikor a fogyasztóközönség vásárlóereje csökkent, a termelés nem akar megelégedni a minimális haszonnal. Ismét az ipari termelésre gondol. Az Amerikában jelentkező hozs nem más, mint spekuláció, amely egy keletkező drágaság előfutárja!

Csak az a tőke részesülhet védelemben nálunk is, amely nem áll rideg, önző alapon, hanem a nemzeti érdekeket, a közérdeket is szolgálja.

Az államhatalomnak meg vannak az eszközei, hogy a tőkét erre kényszeríthesse. Az ipari termelés öncélúságának, a túlzott spekulációnak esztét látjuk nálunk

a szénellátás terén.

Lehetetlen, hogy négy és fél pengő legyen a brikett mázsája, amikor az előállítás alig kerül valamibe a bányavállalatnak. Az érdekeltség azonban nem akar engedni a maga szénéből.

Nem kielégítő azok az engedelmények, az a pár fillér, amivel a szénárakat leengedték. Nem lehet csodálkozni azon, hogy már nálunk is hangzanak a hangok a szénbányák nacionalizálásának szükségességéről.

Az államnak kötelessége, hogy megakadályozza és korlátozza a széntermelés terén is a túlzott öncélúságot.

A tőke öncélúságának másik kiváló példája: a budapesti bankok egyhangúan megtagadták a fővárostól az inszégmunkák lebonyolításához szükséges tízmillió pengőt.

A TÉBE bankoknak erre a megtartására a nyilvánosság előtt rá kell mutatni. Az inszégmunkákat bármilyen módon, de meg kell csinálni, mert munkaalkalom kell.

Wolff Károly beszéde általános helyeslést váltott ki.

Id. dr. Liszt Nándor

1865-1932.

Nagy és nemes lélek tért meg a fáradt földi porhüvelyből teremtléhez: id. dr. Liszt Nándor, az igazi magyar orvos, örökre elpihent egy önfeláldozó, lankadást nem ismerő életnek embertársaiért, magyar testvéreiért folytatott szakadatlan küzdelmei után.

Az alattomos kórság a szüntelen kötelességteljesítéstől megpróbált szervezetre támadt reá és most először vett diadalmat a szív fölött, amelynek minden dobbanisa egy ideális célokért, kiegyensúlyozott lelkiállattal fáradó tetőtől-talpig férfiember áldásos életirritusát dobogta, hogy mostan, amikor leges csöndbe némult, megrendült döbbenettel keressék az elhunyt tisztelői, barátai, hivatásos társai, mindama sok melegség, hűség, szeretet, vigasztaló bölcsesség, igazság, ami ebből a gazdag szívből oly önzetlen bőséggel áradt a sivar magyar éjszakába, tanogatózó, meghasonlott, beteg lelkek közé.

Mert Liszt Nándor nem csak kivételes tudásával volt a hivatás legfenekelőbb értelmében vett orvos, hanem gyógyított, erőt adott, megújított életének példaadásával is. A háború előtti, divatos tévtanoktól inficiált társadalomban éppúgy, mint a forradalmak véres örületében, vagy a trianoni évtized fekete apátiaja alatt törékeny fizikumával, barázdált arcával, öszbeboruló homlokával ő volt az egészség. Férfi volt, akit a Gondviselés ajándékozta talentuma, kicsiszolt elméje csak tökéletesebbé tett abban a magas törekvésében, hogy mindig és mindenhol, a reformkor nagy nemzedékéhez hasonlítható erkölcsi és szellemi kiegyensúlyozottsággal áldozzon, fáradjon a közért. Liszt Nándornak a maga nemes lelkiülete áldott *kvintesszenciájától* kikristályosított gyémánttisztaságú és gyémántszilárdságú *elvéi* voltak. Keresztény volt és magyar. Nem hangoskodó, szerelnél tolokodó, de szüntelenül tevékenykedő, áldozatos hazafi. Komoly és bölcs pater familias, odaadó, sirig hű, szerető hitvestárs és édesapa. Barát, akinek a szava, közfogása szent. Hivatásának áhitatos szolgálója, aki tudásnak ropant tárházát halálig szüntelen gyarapította, nem hivalkodás okából, nem a maga érvényesülésének előmozdítása végett, de kötelességtudásból, embertársai javára. Igazi tudós, aminőket már-már csak a régi magyar századokban találunk.

A maradandóság városában, a sik Tiszántulon nagyvonalúan sokan lesznek, megmentett, testben-lélekben helyreállított, szeretteik életért hálás emberek, akik kicsorduló könnyel, meghatótt érzésekkel áldoznak a nagy nagyvonalú orvos ravatala körül. De ennél sajtóbb, pótolhatatlanabb, kinzóbb a nacionalista társadalom vesztesége. Mert az emberi szemek előtt elrejtett uton eltávozott Liszt Nándor nem csak orvos, nem csak tudós volt. Liszt Nándor jellem volt, kristálytisza, sziklaszilárd karakter.

... És ha ledől az a még megmaradt kevés, mindig ritkuló, folyton fogyatkozó oszlopa a hajdanvolt nemzeti éretnyeknek, a trianoni mo-

csárban vajjon lesz-e mire ujjáépüljön a magyar jövődö?...

Id. dr. Liszt Nándor életrajza

Id. dr. Liszt Nándor 1865-ben született Miskolcon. Köziskolai tanulmányait a miskolci minerva gimnáziumban végezte jeles eredménnyel, majd a budapesti királyi egyetemen szerzett orvosi diplomát. Hosszabb tanulmányokat folytatott a bécsi egyetemen. Budapesten előbb Schwimmer és Haberer professzorok tanársegédje volt, majd a világhírű magyar diagnosztika, Székács Béla oldalán működött mint a Rókus-kórház alorvosa. Nagy belgyógyászati szak-tudását és közismert diagnosztikai érzékét itt fejlesztette ki a Székács Béla olyan kiváló tanítványának tartotta, hogy Liszt Nándort később a vidékről is felkérte egyes konziliu-mokhoz.

Amikor 1892-ben Hajdútelepén közszégi orvosa és a félkezű zongoraművésznek, Zichy Géza házi orvosa lett, csakhamar a szomszédos községekre is kiterjedt a páciensurája. Sőt Bihar- és Szabolcs-vármegyékben is seregestül keresték fel a rendelőjét. Mindenütt mint a nép jóltevőjét ismerték, aki éjt-napot egybevéve, önfeláldozó buzgósággal látta el óriási kiterjedésű orvosi munkáját. Teléltlenek 18 éven keresztül volt a közszégi orvosa és ez idő alatt a vármegyei közélet terén is jelentős szerepet vitt. Erdemei elismeréséül 1906-ban vármegyeri tisztifőorvosá nevezte ki a főispán. Debrecenben 1908-ban nyitotta meg a rendelőjét s előbb a betegekgyógyító pénztárnak s a gyermekmenhelynek szolgálatában állott. Igen sok debreceni előkelő család kérte fel házi orvosul s emelettel nemesek a helybéli, ha nem a vidéki közönség körében is széles kiterjedésű praxist folytatott. A világháborúban igazgató-főorvosa lett a honokkeri hadi-kórháznak, 1922-től pedig mint a m. kir. postabetegekgyógyító intézet tisztviselője, főorvosa végzett áldásos tevékenységet. Nagy része volt az intézet megszervezésében s ezt a hivatalt a legutóbbi napokig nagy ügy-szeretettel látta el.

Tudományos munkássága

Id. dr. Liszt Nándor neve szorosan összefonódott az orvostörténelemmel. Már fiatal korában foglalkozott orvos-ethnográfiai gyűjtéssel és egyik könyve („Népies gyógyító módok és babonák Hajdumegyében”) országsszerte nagy elismerésre talált. Hermann Ottó, a nagy magyar polihisztor csakhamar összekötésbe került vele és Hovorka, Kronfeld bécsi professzoroknak ő ajánlotta, hogy korszakalkotó művük, a „Vergleichende Volksmedizin” magyarországi részének szerkesztésére Liszt Nándort kérjék fel.

Magyar-Kossa Gyula és Györy Tibor pesti professzorok mellett Liszt Nándor volt egyik uttörője Magyarországon az orvostörténelemnek. Miután a görög és latin szöveg olvasásában tökéletesítette magát, sorban feldolgozta a levéltárakban, magán- és könyvtárakban talált régi orvosi műveket. Legkiválóbb disszertációi: „Régi magyar tudományos és népies orvosi munkák, K. Mátyus István ó- és új diaetetikája, Roger, Rolland és

a quattuor magistri sebésze. A dyskrasiák és diathesisek tana történelmi megvilágításban. Régi latin és görög betegségnévök. Abraham a St. Clara és az orvosok. A középkor járványai. A pestisről. A varázslat és a népies gyógyászat. Nemibetegségek gyógyítása a XVII. században. Egy régi magyar polyhistor. A középkor hadisebésze. A XVIII. és XIX század népies gyógyászatának irodalma. A sérvek régi és újabb kezelésének módjai. Az orvostörténelem tudásának fontosságáról, a gyógytan attekintéséről (Székfoglaló a Tisza István Tud. Társaságban). Régi orvosi különlegességek. A himlőoltás gyermekévei. Irregularis Malaria-Formen stb.

Kisebbs terjedelmű tudományos, orvostörténelmi és szakorvosi értekezéseinek száma több százra becsülhető. A „Gyógyászat” című lapnak, nemkülönben a bécsi Internationale Klinische Rundschau-nak állandó munkatársa volt, de több berlini és párisi folyóiratba is dolgozott.

Tudományos érdemei elismeréséül a Tisza István Tudományos Társaság rendes tagjai sorába iktatta. Mint orvostörténelmi széleskörű levelezést folytatott, így állandóan levelezett Hermann Ottóval, Poulet párisi tanárral, a világhírű lipcsei Sudhoff professzorral, aki orvostörténelmi kérdésekben állandóan értekezett vele, továbbá a berlini Pagel professzorral és másokkal.

Dr. Liszt Nándor, aki kiváló stílusú is volt, az irodalmi főkörében is jelentős munkát végzett. Mint az Ethnographiai Társaság tagja orvosnéprajzi adatgyűjtésen kívül népi szokások (betlehemmezsek, lakodalmas énekek) stb. kutatását is végezte Hajdumegyében.

Szerepe a társadalomban

Az elhunyt a régi vágású, magyar öntudattól áthatott, vallásos meggyőződésű orvosok mintaképe volt. Kollegái az orvosi etika egyik nemes képviselőjét látták benne. Azok közé az orvosok közé tartozott, akik a lélek gyógyítását is szem előtt tartják s így súlyos betegekhez az orvosi konziliu-mok előtt Krisztus orvosait is elhívta. Lelkiállaga telítve volt izzó nacionalizmussal. Az ellenforradalom első alakulatának az Arany János Társaságának egyik alapítója. Állandó munkatársa volt a Debreceni Ujság—Hajdúföldnek, ahol igen sok értékes orvostörténelmi tárgy tárcája látott napvilágot. Hosszu időn keresztül tagja volt a róm. kath. egyháztanácsnak. A Ker. Liga választmányában is élénk szerepet vitt.

Meghitt barátai köre a „Hungaria Asztaltársaság” volt, amelynek tagjait (debreceni bírák, orvosok, ügyvédek, mérnökök) rendkívül szerezte. Mint az asztaltársaság elnöke 1908-óta árasztotta el barátait nemes szívének szeretetével.

Betegsége és halála

Id. dr. Liszt Nándor az elmúlt télen súlyos influenzán ment keresztül, ami legyengítette szervezetét. Két héttel ezelőtt, miután több vérhasos betegét kezelt, maga is vérhasot kapott és ágynak esett. Feleségének önfeláldozó, szeretetteljes ápolása, kezelő orvosainak odaadó, lelkiismeretes gyógykezelése már nem segíthetett a súlyosan leromlott szervezeten. Pár

napjal ezelőtt ájtatosan felvette a haldoklók szentségeit. Szombaton délután szivgyengeség állott be nála és vasárnap hajnalban feleségétől és gyermekeitől körülvéve, átadta lelkét Teremtőjének.

Dr. Liszt Nándor temetése ma, kedden délután 4 órakor lesz a Köztemető I. sz. ravatalozójából a róm. kath. egyház szertartása szerint történő beszentelés után. Az engesztelő szentmiseáldozatot szerdán délelőtt fél 9 órakor mutatják be az Urnak. Feleségén, dr. Liszt Nándorné Lajka Gizellán, gyermekein: gróf Teleki Sándornén és ifj. dr. Liszt Nándoron, kis unokáján, vején és menyén kívülről kiterjedt család gyászolja.

A gyászoló család a megrendítő haláláról a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. dr. Liszt Nándorné Lajka Gizella, mint az elhunyt felesége, — továbbá gyermekei: gróf Teleki Sándorné Liszt Nandine és ifj. dr. Liszt Nándor, unokája: Liszt Nándor, menyje: ifj. dr. Liszt Nándorné Szoboszlai Pap Agnes, veje: gróf Teleki Sándor és sógornője: özv. Sipos Zsigmondné leányával, a többi rokonnak nevében is mélyszégyes fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva jelentik, hogy id. dr. Liszt Nándor egyetemes orvostudor, Hajdú vármegyei főorvosa, posta-betegséggyógyító intézeti ker. főorvos, a Tisza István Tudományos Társaság tagja 1932 szeptember 11-én, vasárnap reggel életének 67-ik évében, súlyos szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után elhunyt. Kedves halottunkat szeptember 13-án, kedden délután 4 órakor a debreceni köztemető I. sz. ravatalozójából a római katolikus egyház szertartása szerint történő beszentelés után helyezzük nyugalomra. Lelki üdvösségéért az engesztelő szentmiseáldozat szeptember 14-én, szerdán reggel fél 9 órakor lesz a debreceni róm. kath. Szent Anna plébánia-templomban, Debrecen, Szent Anna utca 10-12., felemelet. Az örök világosság fényeskedjék neki!

A Ker. Nemzeti Liga felhívása. Az Egyesült Ker. Nemzeti Liga debreceni osztagjának elnöksége felhívja tagjait, hogy a feledhetetlen emlékü bajtársnak és barátának, a Liga alakulása óta nagyérdemű választmányi tagjának, id. dr. Liszt Nándornak tiszteletteljes szövegben jelenjenek meg. Elnökség.

Lépfenés gomolyát mértek Nyírbátorban

(A Debreceni Ujság tudósítóiától.) Nyírbátorban az utóbbi napokban egymásután több lépfenés megbetegedés történt a lakosság körében. A csendőrség nyomozást indított és csakhamar megállapította, hogy a Berkovics-bérgazdaság egyik juhásza, Kucsár Lajos lépfenés juhok tejéből készített gomolyát és azt adta el. Ez okozta a megbetegedéseket. Megindult az eljárás a gondatlan és lelkiismeretlen juhász ellen s folyik a vizsgálat annak megállapítására, hogy mást nem terhel-e felelősség, vagy gondatlanság az ügyvel kapcsolatban.

Mindenkinek Orion rádió

legyen otthonában, mert az egész családod szórakoztatja és azonfelül sporteredményekről leggyorsabban tudósítja a sport barátait. Gyártja: ORION IZZÓLÁMPAGYÁR

A nyugati demokrácia és az általános választójog

Igen tisztelt Szerkesztőség! Öszinte helyesléssel olvastam vasárnapi cikküket, amely irapánosan világitja meg a nálunk annyit idézet amerikai „demokrácia” igazi ábrázatát. Bizony tökéletesen úgy van az, hogy a liberálisaink által annvit dicsőített nyugati köztársaságokban a borzalmas korrupció mellett nagyon is ergvoldaluan kezelik az u. n. szent szabadságjogokat, Ennek igazolására, mint aki sokat jártam francia földön, még egy kiváló példával szolgálnék, amiről hőlcsezen haligatni szokás demokráta herkeinkben.

Nagyon valószínű, hogy akik idehaza jóhiszeműen beugranak a liberális sajtónak, amikor az a művelt Nyugatra, legelsősorban pedig Franciaországra utalva általános titkos választójogot követel, — nem tudják, hogy a francia nők *nincs választói joga*. Sem nem választó, sem nem választható. A „grand nationnak” tehát több mint fele polgársága ergvszerűen el van zárva attól, hogy hazájának törvényt hozzászában résztvehessen. Lehet a francia nő orvos, tanár, ügyvéd, író, világhírű művész, végzettheti a Sorbonne-t, lehet akár milyen művelt, lehet jó feleség és családanva, a radikális pártokból álló „progresszív” szellemű francia parlament nem hajlandó, — liberálisaink szavával élve, — beengedni az alkotmány sáncjai közé!

A „retrográd”, „reakciós” magyar szavazati jog tehát kétségen kívül demokratikusabb és szélesebbkörű, — amikor nem zárja ki a szavazásból a nemzet felnőtt tagjainak legnagyobb kategóriáját, — mint az imádott francia republikáé. De persze erről itthon nem szabad tudni a felszavakkal méltelvezett magyar közvéleménynek. Annál kevésbbé, mert nagy oka van a francia asszonyok jogfosztottságának. A francia női nem ugyanis éppen nem csak félvilági hölgyekből, görölkökből, sanzonettekéből és midinettekéből áll. A vidéki francia nő de még a párisiak jó része is, tisztos és tisztességes polgára a hazának és egy igen nagy büne is van: rendkívül vallásos, öntudatosan keresztény.

Ezért nem kapnak a francia asszonyok választói jogot, ezért — hogy ismét liberálisaink frazeológiájával, éljünk, *másodrendű polgárok*. Mert szentek a szabadságjogok és mindenekfölött való az ergvenlőség, de csak akkor, ha a voksok a szabadmómvives-radikálisizmus uralmát támogatják. Ha a francia nők szavazhatnának, úgy a párisi parlamentnek már holnap legalább fele keresztény világfelrösű, sőt monarchista elemekből állana, mi több, — horribile dictu, — igen megszaporodnának a papképviselők.

Könnnyen eldöntheti ezek után minden józaneszű ember — hol hamasítják meg a népakaratot, — ahogy a túloldaliak szeretik mondani, — nálunk, vagy a hasonlóképpen tisztelt francia népköztársaságban. És hol a demokratikusabb,

Debrecenben, a Széchenyi-téren ma, kedden este fél 9 órakor a CZÁJA CIRKUSZ NAGY MEGNYITÓ DISZELŐADÁSA,

amelynek műsora világhírű artista művésznők és művészek olimpiásza.

Holnap, szerdán d. u. 4 és este fél 9 órakor 2 előadás. FILLERES HELYARAK.

Jegyelővétel: d. e. 11 órától a cirkusz pénztárainál. A vadállatállomány reggel 10 órától napnyugtáig meglelkinthető.

„nyugatibb” választási rendszer, nálunk-e, ahol mindkét nembeli polgárságból csak a szavazásra még nem érett elemek vannak ki-

zárva a választók közül, vagy az imádott franciáknál, ahol minden nő ioztalan. — Tisztelettel egy nem pesti demokráta.

Két világhírű lengyel pilóta halálos szerencsétlensége

Prága, szeptember 12.

Vasárnap ismét két pilóta vesztette életét tragikus körülmények között; Zvirko lengyel repülő és Vigura mérnök. A kiváló lengyel repülő és kísérője két héttel ezelőtt nyerte meg a nagy európai körrepülés versenyt.

A kiváló pilóták vasárnap reggel startoltak Varsóból, hogy Prágába repüljenek, ahol részt akartak venni a vasárnapi repülőnapon. Alig hagvta el aronban Zvirko a lengyel — cseh határt amikor a gép minden látható ok nélkül hirtelen lezuhant és két utasát maga alá temette.

Zvirko pilótának és Vigura mérnöknek már csak szörnyen megcsontított holttestét tudták előhuzni a roncsok alól.

A szerencsétlenség Teschentől nyugatra mintegy tizenöt kilométernyire történt és a szemtanúk yallomásából arra lehet következtetni, hogy a lengyel repülés nemzeti hősei légörvénvbe kerültek és mielőtt a répet ki tudták volna ergvensúlyozni, hekövetkezett a tragikus zuhanás. A lezuhant lengyel repülőgép ugyanaz volt, amellyel Zvirko megnyerte az európai körrepülés versenyt.

Az új ipartestületi székház felavatása Balmazújvároson

(A Debreceni Újság tudósítójától.)

Az utóbbi időben hirhede vált és szomorú veszteségre szert tett, de jobb sorsra érdemes Újvároson csak a napokban jutott nyugóv pontra a református iskolák ügye azzal, hogy a közsegítésben a belügyminiszter ki-mondta az utolsó helybenhagyó szót. Most vasárnap, szeptember 11-én pedig egy szép új kulturintézmény felszabtelésével gazdagodott nemcsak az érdemes és hazafias iparosság azzal, hogy a nehéz időkben dicsőrele méltó áldozatkészséggel székházat emelt, hanem az egész 16.000 lelkes nagyközség.

A székház Jost Ferenc debreceni kitünő építész mérnök tervei szerint épült. Minden iparos a maga szakmája szerint, — úgy a mesterek, mint a segédek és inasok — hosszú heteken át ingyen munkával járultak hozzá az épület felő alá hozásához, vagy napszamosokat fogadtak maguk helyett és még így is 12.000 pengőbe került az anyag és egyéb szükséges dolog.

Vasárnap délelőtt a református és római katolikus templomban testületileg részt vett az iparosság és a községi előjáróság az ünnepélyes alkalmi istentiszteletben. Erre az alkalomra eljött a járás országgyűlést képviselője: Maday Gyula is, továbbá Debrecenből az iparkamara titkára.

Ebéd előtt a székházban Koroknat Imre, ipartestületi elnök elnöklerte alatt minden társadalmi osztály és felekezet képviselőinek jelenlétében díszközgyűlés volt, melyben az iparos

dalárda is közreműködött Pinczés Imre karnagy, ref. tanító vezetésével. Az elnök ismertette a székház történelét. A különböző felkezetek lelkeszei pedig felszentelő imát mondtak.

Majd főbb száz személyes bankett-hez teríttek a kedves és szép iparos lányok, a községi és egyházi tisztviselők, gyönyörű példát mutatván egymás magbecsülésére, az egyetertésre, az együtt munkálkodásra Istenért, Istennek, a hazáért és egymásért.

Harsányi Béla főjegyző a legelső magyar embert, az ország Kormányzóját éllette, Maday Gyula képviselő az ország három tartó pillérének: a földművelő, az iparos és tanult osztály összetartásának szükségességét hangoztatta a jobb magyar jövő érdekében. Éllette az iparos dlárdát, a főzőasszonyokat és felszolgáló leányokat, Nagy Antal plebános a nemzeti érzést, a nacionalizmust írta fel az iparosság zászlajára, Komáromi Sándor polgári iskolai tanár, Kalmár József tanító és Szabó Gusztáv vendéglős díkeői után az ebéd a legjobb hangulatban ért véget.

Ime: a magyar élniakarás, a magyar szorgalom és optimizmus helyes vezetése és összetartás mellett még a legsötétebb időkben is tud csodálatos alkotásokat véghez vinni...

Balmazújváros elindult a helyes uton.

Kösz. Béla.

Szabadlábba helyeztek három „bajkeverőt”

(A Debreceni Újság tudósítójától.) Mint ismeretes, a debreceni rendőrség a mult héten letartóztatott egy négytagú zsaroló bandát, amely a „Bajkeverő Banda” hangzatos nevet viselte. Ezek három-ezer pengőre meg akarták zsarolni Gaál Ferenc Piac-utcai földbirtokost, azonban a detektívek ébersége megakadályozta őket a terv végrehajtásában. Dobi Sándor, Makai József, Varga Imre és Vámos János szombaton kerültek át a debreceni üvevszészetre, ahol azonban Dobinak, a banda feiének kivételével hárman szabadlábba kerültek. Az eljárást mind a négy gyanúsított ellen folyik zsarolás miatt.

A mezőőr ádáz harca két tolvaj asszonnyal

Koskocsák Mihály mezőcsész, a porcsalmi dülöben szolgált és ügyelt fel a tengerire. A mult nap észre vette, hogy valakik dézsmálják a tengerit. Rövid kutatás után meg is látott két asszonyt, akik a tengerit törték, de amikor a csöszt észrevették, menekülni kezdtek. Koskocsák azonban utánuk eredt és sikerült az egyik asszonyt megfognia, akiről megállapította, hogy Balla Józsefnak hívják. Az asszony távveszékelt, mire a segítségére sietett Nagy Jánosné, akik azután ketten alaposan helybenhagyták a csöszöt, akiről még a ruhákat is leszakgtatták. A csösz a közséjben jelentést tett a csendőrségen s az eljárás megindult a két renitens asszony ellen.

— Közművesiparosok figyelmébe. A debreceni ipartestületbe tartozó közművesiparosok szeptember 14-én, szerdán este 6 órakor az ipartestület helyiségében ülést tart. Az ülésen rendkívül fontos ügyek kerülnek tárgyalás alá, miért is minden szakosztályi tag feltétlen és pontos megjelenését ezuton kéri a szakosztály elnöksége.

A. B. C.

utasok részére.

A: Ha Budapestre jön szálljon meg a dunaparti elsőrangú

BRISTOL SZALLOBAN

B: mert olcsó áron nyújt mindent: szép szobát, kitünő ellátást és szórakozást, hisz úgy a délutáni teánál, mint az esti vacsoránál tánc van.

C: Mindezt (szobát teljes kitünő ellátással) — a szoba fekvésétől függőleg — már napi 12 pengőért kaphatja.

BRISTOL SZALLO

Budapest—Dunakorzó.

Külföldi diplomata társaság autójának karambolja Debrecenben a Bőszörményi-uton egy villamossal

A francia katonai attasé nem vette észre a villamost és nekihajtott az autóját — A francia attasé felesége megsebesült

Vasárnap délelőtti három autót Debrecenbe érkezett egy előkelő budapesti diplomata-társaság, akik között volt Louis de Vienne budapesti francia követ, Nickl Alfréd rendkívüli követ, meghatalmazott miniszter, de Senneville őrnagy, francia katonai attasé, Hugo Blechinger osztrák kereskedelmi attasé, Back Pálné, Herrenschildth francia és Argiropoulos görög kereskedelmi attasék, akik Debrecen nevezetességeinek megtekintésére jöttek le a fővárosból. Miután az Arany Birkában megreggeliztek, a három autót folytatták útjukat a Hortobágy felé. A Bőszörményi-uton haladtak az autók és de Senneville őrnagy, aki az egyik gépkocsit vezette, nem vette észre, hogy az egyik kanyarnál kibukkan a tízcses villamos. Az őrnagynak már

nem volt ideje fékezni és kocsija, amelyben Nickl Alfréd felesége és a francia követ leánva ültek, nekiütődött a villamosnak. Az erős összeütközés következtében a villamos kigyúrt a sínekre, de nem borult fel, az autó viszont egy villamos póznához szorult. A karambol következtében az autó és a villamos tüvelei összetörték és az autóban ülő de Senneville őrnagy feleségét több helyen megsebesítették. A másik két autó, amely még idejében fékezett, minden baj nélkül elkerülte a karambolt. Azonnal értesítették a mentőket, ahonnan dr. Roncsik Jenő tűzoltóparancsnok vezetésével több mentő és az orvos kiszállt a helyszínre. Első sorélyben részcsitették a sebesült hölveket, majd a sebészeti kli-

nikára vitték ki, ahonnan pár perc múlva el is bocsátották, miután megállapították, hogy semmi komolyabb sérülés nem történt.

A karambol után a fővárosi vendégek lemondottak hortobágyi kirándulásukról és visszamentek Budapestre. Az összeütközés ügyében megindult a rendőri vizsgálat és dr. Szabó Zsigmond rendőrfogalmazó szállott ki a helyszínre. A vizsgálat alkalmával minden kétséget kizáró módon megállapították, hogy a karambolért a villamoskocsi vezetőjét felelősségérváltalában nem terheli. Az összeütközést az okozta, hogy de Senneville őrnagy nem vette észre a kanyarnál feltűnő villamost és olyan sebességgel haladt, hogy az utolsó pillanatban már nem is tudhatott fékezni.

A bélhurut és a nyomor borzalmasan pusztítja Hajdu megyében a csecsemőket

Egy hónap alatt 180 csecsemő pusztult el — A szegény népek nem telik tejjel és dinnyével táplálja az 5-6 hónapos kisdedeket

A védő intézetek hatalmas munkával akadályozzák a gyermekhalálozás növekedését

(A Debreceni Újság tudósítójától.)
Hajdu vármegye közgazdasági bizottságának ülésén dr. Görgey Márton vármegyei tisztifőorvos rendkívüli érdekes jelentést terjesztett elő az egészségügyi viszonyokról. A jelentés megdöbbentő adatokat tartalmaz arról a pusztításról, amelyet a hatóságok minden ébersége ellenére, a gazdasági leromlás folytán megsokasodott betegségek végeznek a magyar nép körében.

A jelentés szerint a vármegye népmozgalmi kedvezőtlen és a megelőző havi népmozgalmánál rosszabb volt. Született 528 gyermek, kik közül halvaszületett 14 (2,7 százalék), meghalt 420 egyszemélyes és egy természetes szaporodás 94 lélek. Népmozgalmunknak ilyen kedvezőtlen volta a szép számú születések ellenére arra vezethető vissza, hogy nagy számban haltak el a csecsemők és a kisdedek bélhurutban. Ugyanis

héthuruthalál 180 csecsemő és kisdéd, az összes elhaltak 43 százaléka

ennek következtében bár ebben az évben a születések száma között az augusztus havi volt a legmagasabb, a természetes szaporodás abszolút száma augusztusban volt eddigé a legkisebb.

Hogy a csecsemő- és kisdédhalálozás miért volt ilyen magas az elmúlt augusztus hónapban, az több tényezőre vezethető vissza. Legelső sorban is rá kell mutatnom arra, hogy az idet bélhurut virulenciája erősen igérkezik, másodsorban

a nagyon nehéz gazdasági viszonyok közt a szülők táplálkozásának hiányos

így a csecsemők és kisdedek ellenálló ereje is gyengébb a betegségekkel szemben, de ezektől eltekintve legfontosabb a maj nagyon nehéz gazdasági viszonyok közt az, hogy szülők a csecsemők táplálkozásához szükséges tejet nem tudják beszerezni a védőintézetekben elrendelt diétát

kisgyermeküknek nyújtani nem tudják. Sok anya meg, bár felkeresi a védőintézetet, meg is hallgatja a tanácsot, mindazáltal többre becsüli a szomszédasszonyoknak tanácsát, az elrendelt diéta helyett gyömbéres pálinkát és más efféléket ad beteg gyermekének. Mindezek hatása következtében magas a csecsemő- és kisdédhalálozás és látjuk, hogy némelyik közösségben, így

Balmazújvárosban a csecsemőknek kb. 10 százaléka bélhurutban elhalt.

Az idült fertőző betegségek közül gümőkór 20 esetben, az összes halálozásnak 5 százalékában volt a halál oka.

A védőintézetek működéséről szóló kimutatás adatai szerint a vármegye területén gondozás alatt volt 772, terhes és 499 gyermekágyas nő. A védőintézeti tanácsadásban megjelent 97 terhes nő s 16 terhes nőt szülés végett gyógyintézetbe utaltak be. Augusztus hónapban

gondozás alatt volt 4027 csecsemő és 6718 kisdéd.

Ezek közül orvosi tanácsadásban részesült 2279 csecsemő és 1440 kisdéd. Az összes védőintézet felig gondozottjai közül elhalt 71 csecsemő és 14 kisdéd. A teljesen gondozottak közül elhalt 52 csecsemő és 31 kisdéd. A védőintézetek meglátogattak 179 terhest, 373 gyermekágyast, 2020 csecsemőt, 2125 kisdédet. Ellenőrző védőnői látogatás 106 esetben történt és 15 esetben volt propagandaelőadás. Amint látható, a védőintézetek, mint mindig, az elmúlt hónapban is nagy munkát végeztek.

Az első felszólaló Köblös Samu főgimnáziumi igazgató volt, aki arra mutatott rá, hogy az elszegényedett lakosság

már az öt-hat hónapos gyermeküket is dinnyével és kenyérral eteti,

mert tejet nem tud vásárolni. A Stefánia Szövetség védőintézeiben az állam a hatóságok támogatásával

hetvé kell tenni, hogy ezek az intézetek legalább minden egy éven aluli gyermeket el tudjanak látni tejjel. Statisztikát készített róla és kétségtelenül megállapította, hogy azoknak a csecsemőknek, akiknek a tejkonnyáról tudnak tejet adni, nincs semmi bajuk.

Egy fiatal leány tragikus öngyilkossága a Kinizsi-utcán

Hatrachagyott leveléből nem lehet megállapítani, hogy miért vált meg az élettől

(A Debreceni Újság tudósítójától.)

Tragikus öngyilkosságról történt vasárnapra virradó éjszaka a Kinizsi-utca 60. szám alatt, Katona Péterné hentesüzletében. Leitner Julianna balmazújvárosi tizenhét éves leány katonáéknál szolgált a hentesüzletben. Az utóbbi időkben észrevették, hogy a fiatal leány nagyon komolyan viselkedik és régi kedélyének már nyomát sem lehet találni.

Vasárnap virradó hajnalban azután, amikor a ház népe felkelt és keresték Leitner Juliskát, legnagyobb megdöbbenésükre az istálló egyik gerendáián holtan fejeve megtalálták a szerencsétlen fiatal leányt. Azonnal értesítették a rendőrséget és orvost is hívtak, azonban már nem lehetett segíteni a leányon, akiről az orvos megállapította, hogy órák óta halott. A további kutatás alkalmával a leány szobájában találtak egy cédulát, amelyen kezdetleges, hevenyészett írással a következő szöveg volt:

„Ha én meghalok, írjanak anyámnak, Nádas-utca 9. szám alá. Hogy miért akasztottam fel magam, azt nem mondom meg senkinek, magammal vi-

Dr. Gaál Mihály arról beszélt, hogy egyes rendelők nem speciálisan szülész és gyermekorvosok vezetik. Ezek az orvosok rendkívül kevés fizetést, havonta 25 pengőt kapnak. Szerinte a lakosság nem ad dínyét az egy éven aluli gyermekeknek. A tej nagyon olcsó és egy liter teje még a legszegényebb családban is akad 10 fillér.

Felkiáltások: Sajnos! Ma már nem akad!

Papp János görög katolikus esperes azt panaszolja, hogy Hajdudorogon a községi orvos későn állítja ki a halotti bizonyítványokat. Ezért a múltkor egy temelést már majdnem akkor kellett elhalasztani, mikor a menet elindult a temető felé.

A felszólalásokra dr. Görgey Márton tisztifőorvos válaszolt. Kijelentette, hogy Hajduböszörmény tejkonyhája azért nem részese az állam részéről elegendő támogatásban, mert Hajduböszörmény város a minisztérium által

járványkórház építésére kért és megkapott 30.000 pengőt a László-szegi legelő megvételeére használta fel.

— Dr. Czeglédy Mihály: Erről tessék beszélni Gaál bizottsági tag úrnak!

Dr. Görgey: A szülő otthon is fel lehetne állítani, csak állnak a szavukat Hajduböszörményben azok, akik támogatásukat ígérték. A Hajduböszörményi Stefánia különben a legjobban vezetett intézet, Hajduböszörményben hater ember van benne a szegénykataszterben és ingyenes orvosi ellátásra szorult a lakosság egyharmad része. A gyermek halálózás különösen a tanyákon fordul elő, ahol nincs tej. A tanyán ugyanis sokkal drágább a tej, mint a városban. A sámsói tanyákon 40 fillérért adnak egy liter tejet. A városnak kocsit kellene adni, hogy a védőnők a tanyai gyermekeket is felkereshessék.

Papp Jánosnak válaszul a főorvos kijelentette, hogy a panaszokat meg fogja vizsgálni.

szem a sirba. Csókolok mindenkinek, az összes rokonokat. — a nagyságától a múlt hónap fizetésemet anvának adták oda. Nem írok többet, mert sietős dolgom van. Leiter Julianna.

A cédula felső sarkában egy sor van még halványan felhúva, úgy, hogy világosan olvasható a szöveg:

„Ő, ha én meghalok anyám!...”

Az esettel kapcsolatban értesítették a debreceni királyi ügyészséget, amely arra való tekintettel, hogy bűncselekmény nem történt, meadta a temetési engedélyt.

ARVERÉSI HIRDETMÉNY.

Elárverezek f. hó 15-én Honvéd-temető utca, Hősök temetője őrház, lefoglalt butorok és egyéb ingóságokat.

Boeskor László kir. bír. végreh.

Tüzifa és szén

beszerzése előtt saját érdekében okvetlen kérjen árajánlatot
Prohászka és Társától
Bethlen-utca 4. Telefon: 11-61.

VIGSZINHAZ 6 és 9 óra	TÁNCOL A KONGRESSZUS ÉS MONTE CARLO BOMBÁZÁSA. Két remek UFA sláger. — Főszereplők: Willy Fritsch, Lillian Harvey.
URANIA fél 7 és 9 ó.	AZ ELSŐ FÉRFI, Dorothy Mackafl., Maj gazdagok, Janet Gaylor és Charles Farrellel. — Kísérő: A X. OLIMPIASZ első része

Jövő: Hercegnő adjutánsa az UFA legnagyobb slágerfilmje.

MŰVÉSZET

Világhírű művészek Debrecenben

Bizakodó optimizmus, a jobb jövőbe vetett rendületlen hit szól arról az izléses pirosbetűs plakátról, mely a Zenekevelők Köre jövő évi műsorát ösmerteti a zenebarát közönséggel.

A Kör optimizmusa helyénjár, mert az igazi művészetnek Debrecenben mindig volt és van közönsége. Amikor a mozi-helyáron egy Németh Mariát, egy Guglielmittit hallhat a közönség, akkor igazán senki sem fog habozni, hogy a csekély havi részletért minden hónapban egy gyönyörű estét szerezzen magának.

A Kör hértetjegyét a Takarékoság útján 4-6 havi részletre költés és díjmentesen lehet befizetni.

Mindenki helyesebben teszi saját érdekében, ha hértetlet vált. Elsősorban biztosítja helyét minden koncertre, míg a napijegy vásárlónak csak a megmaradt helyek jutnak. Aki nem hértet, kénytelen 5-6 pengőt fizetni egy jó helyért, míg 15-20 pengőért valamennyi hangversenyre érvényes jegyet kap.

Beiratkozni a városi zeneiskolában, délelőtt 10-12-ig.

P. Nagy Zoltán emlékezete

A Zenekevelők Köre, melynek P. Nagy Zoltán egyik alapítója és vezetője volt, legelőször áldoz a magyar zenei élet e kiválósága emlékének. A városi zeneiskola tanárai is fognak az ősz folyamán emlékhangversenyt rendezni P. Nagy Zoltán műveiből. A Zenekevelők Köre október 15., szombati este az Arany Bikában városközi kulturális rendezés az Alföldi Bizottság debreceni ülésének alkalmából, melyen Szeged, Nyiregyháza, Miskolc, Debrecen és Budapest művészei fognak szerepelni, a zenei számok azonban kizárólag P. Nagy Zoltán műveiből fognak állni. Így országos jelentőségű lesz az emlékülnepe, egyben az egész magyar vidék elismerése a kiváló zeneköltő és zenepedagógus emlékének.

A hangverseny jövedelme P. Nagy Zoltán alapítványra fordítatik. A Zenekevelők Köre tagjai tagsági jegyeik alapján már most lefoglalhatják megszokott helyeiket.

A hangversenyt minden valószínűség szerint a rádió is közvetíti és így P. Nagy Zoltán emléke és műveire az egész világ figyelmét felhívja a magas színvonalú hangverseny.

Elveszett

kedvenc tárgya, állatja?
Csak egy hirdetés Kosuth-utca 3.

KÖZGAZDASÁG

Hajdumegyében igen rossz és gyenge minőségű volt a buza-termés

Báró Vay László főispán akciót indít a sertésvesz elleni olcsó propaganda oltások bevezetésére

(A Debreceni Ujság tudósítójától)
A vármegye közigazgatási bizottságának ülésén Piacsek András gazdasági felügyelő a következő jelentést nyújtotta be:

Aratás alá került 103.665 kat. hold őszi buza, melynek cséplése befejezést nyert. Ugy meynyiség, mint minőség tekintetében a legtöbb helyen igen rossz termés volt. A minőség igen különböző, sajnos éppen a legjobb földeken túlnyomó részt 66 kg.-on alul volt, míg különösen a szikesebb vegyületű területeken nemcsak hogy a szokvány minőséget elérte, de azt túl is haladta.

A rozs vetésterülete 12.516 kat. hold volt. Cséplése szintén befejeződött, a minőség általában jó és 72-75 kg. közt váltakozik. A legtöbb helyen jó közepes és jó termést adott.

Árpával összesen 12.558 kat. hold volt bevetve. Általában jó és kitűnő termést adott. A hl. súly 64-69 kg. közt váltakozik.

Aratás alá került 4190 kat. hold zab. Minősége igen változatos és 37-44 kg. közt van.

A tengeri fejlődése általában erőteljes. A szemképződés, valamint csőképződés a legtöbb helyen jó, jó és közepes terméshozamot ígér, kivéve Hajduböszörményt és Hajdunánást.

A burgonya korai fajtái általában gyenge termést adtak, ellenben a késői fajták jól fejlődnek.

A cukor- és takarmányrépa eddigi fejlődése jó, az esőkre javult, a gumók elég fejlettek. A dohány levéltete egészséges, terméskilátások kedvezők. Törése megkezdődött.

A mesterséges takarmányok harmadik, egyes helyeken negyedik kaszárlása a legtöbb helyen közepes volt. A rétek sárjuhozama közepes és gyenge.

A legelők az esőre legtöbb helyen megjavultak. Általában azonban a fűnövény gyenge.

A szőlők általában jó termést ígérnek. A korai fajták piacra kerültek.

A jelentéshez elsőnek Ludány Miklós felsőházi tag szólott hozzá, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy az őszi mérvizsgálatok alkalmával sokkal kevesebb mént vezetnek elő, mint a múltban. A mének kellően kihasználva nincsenek, mert a fedezési díj túl magas. A gazdák ezidén egy harmadával kevesebbet fedeztettek, mint a múltban. A főispánt kéri, hogy lépjen közbe a magas fedeztetési díjak leszállítása érdekében.

Foglalkozott ezután a sertéspestissel és kijelentette, hogy az lenne a legjobb propaganda az oltások megindítása mellett, ha szérum árát leszállítanák.

Báró Vay László főispán válaszában kijelentette, hogy a mentelep új parancsnokával már legközelebb tárgyalni fog a fedeztetési díjak leszállításáról. A sertés-pestis ügye nagyon fontos kérdés. Tavaly ők Biharban akciót indítottak, melynek eredménye képpen a szérumtermelő intézetek, — tekintve hogy propaganda oltásokról volt szó, — igen kedvezményes áron adtak szérumot. Mezőgyán községben kétszázán nem akartak részt venni ebben a kedvezményes akcióban. Az eredmény azt lett, hogy a 200 sertés közül 178 megdöglött, viszont ugyanígy beoltottak még hatszáz sertést, amelyek közül csak három hullott el. A szérum árát most 105 pengőről

80-ra szállították le, de még ez is magas. Mindenesetre igyekeznek közre hatni a mérséklés érdekében és Hajdu vármegyében is megpróbálják végrehajtani — legalább néhány községben — azt az akciót, melyet tavaly Biharban végeztek nagy sikerrel.

A bizottság a jelentést és a főispán válaszát egyhangulag tudomásul vette.

Terményiözsde

A készáru vásáron éppen úgy, mint a határidőpiacon, a buza olcsóbb volt. A készáru vásáron 5-10 fillérrel alacsonyabb árak voltak érvényben, a határidőpiacon pedig az októberi buza 10 fillérrel olcsóbb, mint a szombati zárlatkor. Ellenben a rozs fedező vásárlása következtében úgy márciusi, mint októberi határidőre 10 fillérrel drágult. A készáru is 15 fillérrel drágult. Szilárd volt a májusi kukorica is, amennyiben 15 fillérrel emelkedett az ára. Ezt annak tulajdonítják, hogy a legutóbbi hetek szárazulatú túlmeleg és száraz időjárása következtében azt hiszik, hogy a kukoricánál terméscsökkenés redukció lesz.

A lisztárak nem változtak.

Határidőüzlet: Buza okt. 12,75-76, márc. 14,11-12. Rozs: okt. 8,13-15, márc. 9,44-45. Tengeri máj. 9,08-10

Készáruüzlet: Buza: tiszai 77 kg 13,40-13,65, 78 kg 13,55-13,80, 79 kg 13,75-13,95, 80 kg 13,80-14,10. Fűszai 77 kg 13,00-13,10, 78 kg 13,15-13,25, 79 kg 13,30-13,40, 80 kg 13,40-13,50, fejezm. dtuli 77 kg 12,60-12,75, 78 kg 12,75-12,90, 79 kg 12,90-13,00, 80 kg 13,00-13,15, pestv., bácskai 77 kg 12,60-12,80, 78 kg 12,75-12,95, 79 kg 12,90-13,05, 80 kg 13,00-13,20.

Rozs: pestv. 7,35-7,50, egyéb rozs 7,45-7,65, tak. árpa I 9,00-9,40, tak. árpa II 8,80-9,00, felv. sórárpa 11,00-12,50, egyéb sórárpa 10,00-11,00, zab I 10,20-10,40, zab II 9,85-10,00, korpa 7,15-7,25.

Debreceni hétfői sertés vásár.

A hétfői sertés vásárra felhajtottak 450 kövér és 1000 sovány sertést. A kövér sertés ára 72 fillértől 1 pengő 15 fillérig mozgott. A sovány vásárra főleg kocákat és erősebb südőket

APRÓ HIRDETÉSEK

Egy apróhirdetés 10 szög hétköznap 50 fillér vasárnap 70 fillér és egyszerre két reggeli lapban Debreceni Ujságban és a Debreceni Független Ujságban jelenik meg.

Levezetés, üzleti hirdetés és minden vastagabb betűvel szedett hirdetés ára kétszeres. Apróhirdetés csak a díj előzetes lefizetése mellett közölünk. Apróhirdetés vidékről postabélyegben is beküldhető. Hirdetési ügyekben felvilágosítást a 21-41. telefonon ad a Kiadóhivatal.

Állást kereső nők

Intelligentes

deutsches Fräulein — sucht Stelle zu Kindern, Verböczi utca 14. 284

Középkorú

urieleány elmenne idősebb házaspárhoz, magános urhoz, urpökhöz, ki főzést vállalja, esetleg beteg mellé is. Cim T. I. Berettyóújfalú, Hétvezér utca 56. 5016

Nemátül

beszélő intelligens magyar nő, keresek gyermekeim mellé. Szeptember 15-re. Szentanna u 25. 5129

Kenyérelárusító

kerestetik 150 P óva. dékkal. Cim a kiadóban 251

kerestek vidéki származású, a geréltlen kocákért 70 fillérig, a kocákért 1 pengőig fizettek kilogrammonként. Választási malac 15-20 pengő páronként.

Budapesti rádió keddi műsora:

Délelőtt 9.15: I. honvéd gyalogezred hangversenye. — Közben 9.30: Hírek. — 11.10: Vízállásjelentés. — 11.15: Ifjúsági félóra. — 12: Harangszó az egyetemi templomból. Időjárásjelentés. — 12.05: Hangverseny (Podorné Fenesik Vira, Songoly István, Polgár Tibor). — Közben 12.25: Hírek. — 1: Időjelzés, időjárás, vízállás. — Délután 2.45: Hírek, stb. — 4: „A magyar nép eredete fin tudós megvilágításában” (Bán Aladár). — 4.45: Időjelzés, időjárás, hírek. — 5.35: Rác Laci és cigányzenekarának hangversenye. — 6: „A véleményről a közvéleményig” (Lengyel Ernő). — 6.30: Budapesti hangversenyzenekar hangversenye. — 7.45: Francia nyelvoktatás. — 8: Színmű előadás „A szabin nők elrablása”. Utána: időjelzés, hírek, időjárás, lövésverseny és igeverseny eredmények. Majd Győri Vörös Misi és igéverszenekarának hangversenye Varga Imre énekszámával.

HIRDETÉS.

Értesítem azokat, akik géperejű hétköcsi (autótaxi) ipart kívánának Debrecen sz. kir. város területén gyakorolni, hogy géperejű hétköcsik létszámában két szám megüresedett, amely két rendszer betöltésére pályázatot hírdetek.

A kérvényeket — amelyeket a közigazgatási iktatóba (Városháza) lehet beadni — három pengős okmánybélyeggel látandók el a kérvényhez csatolni kell a folyamodónak újabb keletű erkölcsi bizonyítványát és 10 pengő 44 fillér összegnek, mint ipardíjnak a város házipénztárába történt befizetéséről szóló nyugtát.

Az engedélyek csak hazai gyártmányú hétköcsikre adhatók ki.

A kérvények benyújtásának határideje a folyó évi szeptember hó 30.

Dr. Vásáry István polgármester.

Lapunkat támogatja, ha hirdetőinknél vásárol.

